

OTTO THOTTS ORIENTALSKE HÅNDSKRIFTER
IDENTIFICERET PÅ GRUNDLAG DET KGL. BIBLIOTEKS
ARKIV E 63

AF

STIG T. RASMUSSEN

Greve Otto Thott (1703-1785) var statsmand og bogsamler. Han studerede retsvidenskab, historie og filosofi i Tyskland, Holland, England og Frankrig, og gjorde efter sin hjemkomst karriere i statsadministrationen. Han stod som 1. Deputeret 1746-1759 i spidsen for Finans-kollegiet og blev 1758 medlem af Gehejme-konsiliet.

Han blev afskediget 1770 som følge af Bernstorffs fald, men genansattes efter Struensees fald 1772 og fortsatte til sin død som medlem af kommissioner og styrende organer.¹

Thotts egentlige interesse synes at have været bøger og håndskrifter, og hans bibliotek omfattede til sidst 116.395 bind, foruden 15.000 disputatser.²

Auktionen over den Thottske bogsamling tog 3 1/2 år, fra 1788 til 1792, og fulgte udgivelsestakten i den trykte *Catalogus Bibliothecæ Thot-*

¹ *Dansk Biografisk Leksikon*, bd. 17, side 336 ff. - Om Otto Thotts bibliotek, se E.C. Werlauff: *Historiske Efterretninger om det store kongelige Bibliothek i København*. 2. udg. 1844; især side 222-231 og 260-262.

Se også Palle Birkelund: „Det Thottske biblioteks sidste dage“ i *Fra de gamle bøgers verden*/Festschrift fra en Kreds af Husets Venner, udsendt i Anledning af Firmaet Herman H. J. Lynge & Søns 100-aarige Bestaaen som videnskabeligt Antikvariat 1853-1953. <Under Red. af Arne Stuhr-Rasmussen>. Kbh, 1953. Side 83-110.

Harald Ilsøe har i „Hvordan så Otto Thotts bøger ud?“, *Fund og Forskning* 35, 1997, side 65-94, set nærmere på bogbindene i Thotts bibliotek og giver en række oplysninger af relevans for proveniensundersøgelsen.

² Werlauff 1844 (note 1), side 260, note y.

tianæ, der fylder 11 bind. Godt halvdelen af samlingen, ca. 60.000 bd., erhvervedes af Det kgl. Bibliotek, der tillige som testamentarisk gave modtog Thotts håndskriftsamling på 4154 numre, samt 6059 bøger trykt før 1530.

I 1795 udkom katalogens bind VII, der beskriver håndskrifterne med undtagelse af de orientalske.³

Blandt bogsamlingens håndskrifter befandt sig 76 numre af orientalsk oprindelse, og i Det kongelige Biblioteks arkiv nr. E 63 med titlen *Donationis Thottianæ Pars prior complectens Libros manu exaratos*⁴ findes en fortægnelse herover under overskriften *Bibliotheca[e] Thottianaæ codicum manuscriptorum Arabic. Persic. Turcicarum et Sinensium*.

Fortægnelsen kan være udført af orientalisten Andr. Heins⁵ (d. 1791) og er affattet på latin med bogtitler i arabisk og hebraisk skrift; enkelte beskrivelser er givet på dansk. Fortægnelsen fylder 9 sider; på 10. side befinder sig et appendix på latin (se nedf. efter fortægnelsen) og en påtegning på dansk af J. Erichsen, bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek 1780-1787:

„Herstaaende Manuscripter ere af Dhære Executores i det Høÿær-vædige Thottske Boe rigtigen afgivne til Det Store Kongelige Bibliothek, huilket herved tilstaaes, og for samme tilbørlig quitteres: - Kiøbenhavn den 28de September 1786. - [sign.] J. Erichsen“.

Håndskriftsamlingen omtales af Fr. Ekkard i Københavns Vejviser, 1794,⁶ under overskriften „Om det store Kongelige Bibliothek“: „Ved Salens østlige Ende, som grændser til det Geheime=Archiv, giemmes den ældre Kongelige Manuscript=Samling, som salig Conferentsraad Erichsen haver bragt i den nuværende Orden, og hvorover han selv 1787 udgav en kort Udsigt,⁷ som gjør Reisende snart bekiedte med

³ Birkelund 1953 (note 1), side 109.

⁴ „Første del af fortægnelse over den Thottske boggave, omfattende håndskrifterne“.

⁵ jf. Werlauff 1844 (note 1), side 260, note y.

⁶ *Topografisk og økonomisk Lommebog over Kjøbenhavns Mærkværdigheder, samt Post=Taxter og Reise=Router indtil Trondhjem, Aalborg og Hamborg; Saa og Stæmpelpapiirs=Taxterne. Til-ligemed Vejviseren til de Flestes Boepele*. Kjøbenhavn 1794.

⁷ *Udsigt over den gamle Manuscriptsamling i det store Kongelige Bibliothek*. Kjøbenhavn 1786. 140 s.; beskriver 3677 bd. håndskrifter indgået i biblioteket før den Thottske samling.

Samlingens betydeligste Haandskrivter, hvor siden neppe et Hundrede ere komne til.

- Den Grevelige Thottiske Manuscript=Samling, hvorover Fortegnelsen nu trykkes, er endnu ikke opstilt: da den største Deel Kundskabs=Elskere mere spørge efter trykte Bøger, og disse altsaa først maatte bringes i Orden".⁸

„Blandt den ældre Kongelige Manuscript=Samling findes nogle Chinesiske Malerier, samt en Suite Portraiter af Arabernes Khaner, alle prydede med Guldmalerie, og med ligesaadant Løvverk omkring Randene. I den Thottiske Manuscript=Samling findes samme Portraiter endnu engang“.⁹

„To store med Guld skrevne Firmans af den Othmanske Storherre, i lange Guldpapiirs Futteraler lignede Perspectiver, sees blandt de Thottiske Haandskrivter; og ligesaa en lang oprullet arabisk Calender, skrevet med Guld og prydet med Løvverk. Af nyere Ebraiske Haandskrivter indeholder den Thottiske Donation især en stor Thorah eller 5 Moses=Bøger,¹⁰ paa Pergament oprullede efter ældgammel Sædvane, med et langt Svøbebaand af Lærred, hvorpaa de fornemmeste Jødiske Skikke ere stikkede med Silke. Da Baandet i Thotts Bibliothek var revet af fra Thoraen, og der traaddes under Fødderne, fordi Haandlangerne ei kiendte til dets Agtværdighed; og Paasen, hvori Thoraen stak, ikkun var af Cattun: haver nyligen Hr. David Amsel Meier¹¹ dertil skienket et reent Svøbebaand med paatrykt ebraisk Skript, samt en Paase af Brocade, besat med Sølv-Kniplinger. Men der fattes endnu et Skab til, hvor denne hellige Bog hæderligent burde opstilles, ligesom det er Skik i Synagogen.

Om et andet mærkværdigt Stykke bør Læsere, som ei kiende Jødernes religiøse Indretninger, her nøiere underrettes. Hver formuende Huusfader skylder at lade skrive en Thorah: men for at tilegne sig denne Giernings Fortieneste, maa han selv skrive det første og sidste Ord. Er der noget forskrevet, saa tør saadant et Afskrift ikke bruges i Synagogen. Nu indeholder den Thottiske Samling just saadan en

⁸ side 72-73.

⁹ side 86. - E63, nr. 69 (se nedenfor); Rotul. III.

¹⁰ Nr. 74 nedenfor; Cod.Hebr. Rotul. 30.

¹¹ 1753-1813; dansk finansmand, 1808-1811 rådgiver for Frederik VI.

Stump af den 1ste Moses=Bog, hvori der maa have været nogen Feil; hvorfor ingen haver villet betale Arbeidet, og altsaa det første Ord ei er skrevet til. Ellers er der ogsaa en liden Pergament=Rulle med Hamans-Historien, som læses i Synagogen, naar Jøderne helligholde den Dag, hvor deres Forfædre forhindrede Hamans lumske Hensigter med dem. Denne Hamans=Historie kaldes Megilloth, eller i den nyere Udtale Megilles.

Den mindste Ebraiske Bog i Thotts Donation er Jødernes daglige Bønnebog, med malede Figurer, som forestille Skikkene ved Bønnen.¹² En temmelig stor skiønskrevne Foliant indeholder mod Enden kabbalistiske Figurer, og hedder Ez Chajim eller Livets Træe.¹³ Titelbladet er prydet med et Frontispice tegnet med Pennen, som forestiller Moses og Ahron. Saavel dette Exemplar, som nogle andre hos Jødiske Lærde i Kiøbenhavn og Helsingør, ere skrevne af en gammel Skriver Jehudah i Altona.

I det Kongelige Cabinet sees ogsaa den haandskrevne Damuliske Bibeloversættelse paa Palmblade,¹⁴ oprukne paa Silkesnore, hvormed hver bibelske Bog ogsaa er sammenbunden. (Denne hele Oversættelse er ellers trykt i Trankebar, og staaer paa den nordiske Sal). Blandt de Thottiske Haandskrevter ere ogsaa Stykker af hiin Bibel; samt nogle faa i en Ring sammenbundne Blade, som skulle være Breve¹⁵.

I „Det kongelige Biblioteks orientalske Haandskriftsamling“, 1945,¹⁶ omtaler Svend Dahl Thotts orientalske håndskrifter: „Thotts Samling indeholdt ifølge Katalogen over den (Bibliotekets Arkiv E 63) i alt 76 orientalske Haandskrifter, de fleste arabiske, persiske og hebraiske, men ogsaa enkelte tyrkiske og kinesiske. Blandt de arabiske findes en Korankommentar (Cod.orient.,¹⁷ arab. MSS. Nr. 47) og Euklids Ele-

¹² E 63, nr. 65 (se nedenfor); Cod. Hebr. XXXII.

¹³ E 63, nr. 68 (se nedenfor); Cod. Hebr. XLIII (?).

¹⁴ E 63, nr. 76 (se nedenfor); Cod. Tamul. [Christ.] 14.

¹⁵ side 91-93.

¹⁶ i Øst og Vest. *Afhandlinger tilegnede Prof. Dr. Phil. Arthur Christensen*, København 1945, side 21-43. Omtale af Thott side 25 i teksten og mere detaljeret i note 12.

¹⁷ *Codices Orientales Bibliothecae Regiae Hafniensis jussu et auspiciis Regii enumerati et descripti*. Hafniae 1846-1857. 3 bd. - Bd. I, 1846, beskriver de indiske mss. Bd. II, 1851, beskriver de hebraiske og arabiske mss. Bd. III, 1857, de persiske, tyrkiske og øvrige mss.

menter (Nr. 81). En Del andre Numre hos Thott kan identificeres med Numre i Cod.orient., medens Angivelserne i andre Tilfælde er for lidet oplysende dertil.“ - Nærværende artikel er et forsøg på at trænge lidt dybere ind i samlingen.

Ved sammenholdning af beskrivelserne i E 63 med den i 1846-1857 trykte katalog over Det kongelige Biblioteks orientalske håndskrifter, og suppleret med Fr. Ekkards beskrivelse 1794, har de fleste numre kunnet identificeres med sikkerhed eller med sandsynlighed. Resten er usikre (heriblandt syv koraner og to ikke nærmere beskrevne kinesiske bøger), men antallet heraf vil antagelig kunne nedbringes noget ved yderligere arkivstudier og i takt med, at Det kongelige Biblioteks øvrige orientalske håndskrifternes provenienser afklares.

I den efterfølgende fortægnelse anføres der citater fra beskrivelserne i E 63 og fra 1846-1857-katalogen for de håndskrifternes vedkommende, der ikke med sikkerhed har kunnet identificeres, således at grundlaget for den forsøgvise eller manglende identifikation expliciteres.

Fortægnelse over håndskrifterne ordnet efter rækkefølgen i E 63

1

Cod.Arab. LXXXII

[al-Istikmål] / [al-Mu'taman ibn Hûd (konge af Zaragoza 1081-1085 e.v.t.)].

[S.l., s.a.]

2°, 128 foll. : ill. - Maghrebinsk skrift.

På fol. 1r. i margen: „Paraphé au désir de l'arrest du 5. juillet 1763. Mesnil“.¹⁸

På fol. 128v: „Coll. Paris. Soc.tis Jesu“.

¹⁸ Hvilket dokumenterer proveniens fra Bibliothèque des Jésuites du Collège de Clermont, Paris - ifl. brev fra F. Richard, Bibliothèque nationale de France, 31.8.1988. - Håndskriftets titel og forfatter er identificeret af Jan Hogendijk, Universiteit Utrecht, i brev af 29.10.1993. Dette fragment er det største eksisterende af teksten, der er behandlet af Hogendijk, bl.a. i: Discovery of an 11th century geometrical compilation: the Kitâb al-Istikmâl of Al-Mu'taman ibn Hûd, king of Saragossa. *Historia Mathematica* 13, 1986, pp. 43-52; og The geometrical parts of the Istikmâl of Yûsuf al-Mu'taman ibn Hûd (11th century). An analytical table of contents. *Archives Internationales d'Histoire des Sciences*, 41, 1991, pp. 207-281.

2

Cod.Arab. LXXXI

al-Maqâlah al-khâmîsa min kitâb Iqlîdis fî al-usûl, naql Ishâq ibn Hunayn, wa-islâh Thâbit ibn Qurrah / [Euklid].

[S.l., s.a.].

2°, 214 foll. - Ældre naskhi-skrift.

På fol. 1r: „Paraphé au désir de l'arrest du 5. juillet 1763. Mesnil“.¹⁹

3

Cod.Arab. XLVII

Tafsîr al-Qur'ân / Abû 'Abd Allâh Muhammad ibn 'Alî al-Shâtibî.

[S.l.], 1174 H [1761 e.Kr.].

2°, 133 foll. - Naskhi- skrift.

4

Cod.Arab. LXI

al-Risâlah fî al-madkhal ilâ 'ilm djaml min wâdjib umûr al-diyânah / Abû Muhammad 'Abd Allâh ibn Abî Zayd al-Qayrawânî.

[S.l.], 1128 H [1716 e.Kr.].

2°, 121 foll. - Maghrebinsk skrift.

5

Cod.Arab. LXXV

[Pentateuchen på arabisk]

[S.l., s.a.]

4°, 289 foll. - Ældre naskhi-skrift.

Med noter i margen på dansk af J.C. Kall.²⁰

¹⁹ Hvilket dokumenterer proveniens fra Bibliothèque des Jésuites du Collège de Clermont, Paris - ifl. brev fra F. Richard, BnF, 31.8.1988.

²⁰ 1714-1775. - *DBL1*, bd. 9, side 86. *F&F35*, 1996, side 274-275. - Orientalist. Studerede 1732-35 i Jena. Udnævnt 1738 til professor i orientalske sprog ved Københavns Universitet. Foretog til brug for de Kennicottske samlinger kollation af de 7 hebraiske håndskrifter, der var erhvervet på Den Arabiske Rejse 1761-67, og publicerede en beskrivelse af disse håndskrifter 1766. Har desuden udgivet *Fundamentæ linguæ arabicæ* 1760, en arabisk grammatik for begyndere, og 1764 en annoteret udgave af Frederik Rostgaards *Arabum philosophia popularis*, samt mindre arbejder.

6

Cod.Arab. IV (?)

[Koran]

4°, 663 foll.

Proveniens: C.P. Müller²¹ 1719.

I E 63: „Coranus. Passim glossae latinae in margin scriptae“.

I 1851-katalogen: „Usque ad finem pag. 79. ab Europaeo aliquo homine versuum numeri adscripti sunt in margine, et annotationes Latinae haud paucae, interpretationem maxime textus Arabici trium prorum Corani capitum exhibentes“.

7

Cod.Arab. ?

[Koran]

I E 63: „Coranus“.

8

Cod.Arab. ?

[Koran].

I E 63: „Coranus“.

9

Cod.Arab. ?

[Koran].

I E 63: „Coranus“.

10

Cod.Arab. ?

[Koran].

I E 63: „Coranus, in involucro servatus“.

11

Cod.Arab. ?

[Koran].

I E 63: „Coranus, forma minori, litterisque nitidis“.

²¹ Caspar Peter Müller, 1698-1736. H. Friis-Petersen: *Studenterne ved Københavns Universitet 1479-1880*, 1978. *Randers Amts Historiske Årbøger*, 1916, side 124. W-Paludan-Müller 3. - Student 1713; præst i Harridslev-Albæk.

12

Cod. Arab. ?

[Koran].

I E 63: „Coranus, forma minori, nitidus“.

13

Cod. Arab. ?

[Koran].

I E 63: „Coranus antiquus sed mutilus et lacerus, in involucro“.

14

Cod. Arab. LXXI

Munîr al-qulûb / [Uden forfatterangivelse]. al-Khutbah / Abû Yahyâ Ibn Nubâtah.

[S.I.], [før 1728 e.Kr.].

4°, 328 foll. - Naskhi-skrift.

Proveniens: Trankebar. I 1851-katalog: Fol. 2 r. inscripta sunt haec:
 „Schaich [...] Fârsi-mullâ [...] Trangambariae per aliquot annos Societati Indicae interpretis Persici operam nauans, anno 1728. duo haec manuscripta Arabica descripsit pro quatuordecim Thaleris. C.T. Walther.²²“

15

Cod. Arab. CLXII

Kitâb al-Tawârikh al-ma'rûf b-Ibn Bassâm fî ikhtibâr al-hadrah al-marrâkushiyah / Abû l-Hasan 'Alî Ibn Bassâm.

[S.I.], 1175 H [1761 e.Kr.].

4°, 180 foll. - Maghrebinsk skrift.

Proveniens: Georg Höst.²³

²² Christopher Theodosius Walther, 1699-1741. - DBL¹, bd. 18, side 242. - Missionær og orientalist. Studerede fra 1720 i Halle, blev 1724 kaldet til missionær i Trankebar, hvor han virkede „med stor Nidkjærhed“ til 1739. Udgav i Trankebar mindre arbejder på og om tamilsprog og udarbejdede afhandlingen *Doctrina temporum Indica*, trykt 1737 i St. Petersborg.

²³ Georg Hjersing Höst, 1734-1794. - DBL¹, bd. 8, side 246. F&F 35, 1996, side 275. - Etatsråd, historisk forfatter. Tog theologisk embedseksamen 1755, men opgav den gejstlige løbebane og rejste 1760 til Marokko som kommis ved det danske faktori, hvor han erhvervede betydelige arabiskkundskaber. Efter ophævelsen af Det afrikanske Kompani 1768 kom han til Vestindien og senere til udenrigstjenesten i København. Udgav 1779 *Efterretninger om Marôkos og Fes, samlede der i Landene fra Ao. 1760 til 1768* (tysk udg. 1781) og 1791 *Den marokkanske Kejser Mohammed Ben Abdallahs Historie*.

16

Cod.Arab. XCVI

Nukhbât al-zahr fî 'adja'ib al-barr wa-l-bahr / Shams al-Dîn Muhammad ibn Abî Tâlib al-Ansârî.

[S.l.], [s.a.].

4°, 158 foll.: ill. - Maghrebinsk skrift.

17

Cod.Arab. ?

I E 63: Kitâb 'adjîb fî al-hikâyât wa-l-mudhikât wa-l-ghara'ib. - Ingen tekst under denne titel har kunnet findes i Det kgl. Biblioteks samlinger.

18

Cod.Arab. ?

Maqâmat al-Harîrî.

I E 63: „Haririi consessus vel dissertationes Liber celeberrimus, cuius priores tres consessus arabice et latine edidit Alb. Schultens,²⁴ Tranquerae [?] 1731. 4°. Codex nitidus, punctis vocalium distinctus. Praemittitur praefatio, in margine glossae additae reperiuntur.“

19

Cod.Arab.CCXXXIV

Qissat madînat al-nahâs. Hadîth Iram dhât al-'imâd. Qissat Bishr al-'Abîd ma'a Hind. Hikâyat Waddâh al-Yamâni ma'a Khayr al-Qusûr. Qissat al-Djamdjamah ma'a Sayyidi-nâ 'Isâ. Hadîth al-Ward fî al-Akmâm. Hadîth Iblîs ma'a Nûh. Hadîth al-fatâ al-djinnî ma'a al-mar'ah al-sâhirah / [Uden forfatterangivelse]

[S.l.], [s.a.].

4°, 50 foll. - Maghrebinsk skrift.

20

Cod.Arab. CCLXXII (?)

[Sharh qasidat al-Burdah] / [Muhyî al-Dîn Muhammad ibn Mustafâ, al-mâ'rûf bi-Shaykhzâdah].

[S.l.], 1034 H [1625 e.Kr.].

4°, 83 foll. - Nasta'lîq-skrift.

²⁴ Albert Schultens (1686-1750). - *Nouvelle biographie générale* XLIII, s.595. - Hollandsk orientalist. Professor i arabisk i Leiden 1732. Har især publiceret inden for hebraisk og arabisk filologi.

Krigsbytte fra slaget ved Buda 1686. - Lehmann,²⁵ Holsten, 1717. I 1851-katalogen: „E duplii inscriptione fol. 83. r. et v., altera Germanica, Latina altera, hunc librum discimus ad spolia ex expugnatione urbis Budae a. 1686. reportata pertinuisse, et a. 1717 Lehmanno, Krempensium in Holsatia antistiti, dono datum esse.“

21

Cod.Arab. ?

Kitâb al-Hadîth fî falâh al-fâsiqîn / [Anas ibn Mâlik]

I E 63: Titlen på arabisk og latin, samt note om forf., med henvisning til Herbelot.²⁶

22

Cod.Arab. CXCI

Kitâb al-Sarf. Marâh al-alwâh / Ahmad ibn 'Alî ibn Mas'ûd. al-'Izzî / 'Izz al-Dîn Abû l-Fadâ'il Ibrâhîm ibn 'Abd al-Wahhâb al-Zandjânî. al-Maqṣû / [Uden forfatterangivelse]. Kitâb binâ' al-amthilah / [Uden forfatterangivelse].

[S.I.], [s.a.].

8°, 99 foll. - Nasta'lîq-skrift.

23

Cod.Arab. CXCII

Sharh Marâh al-arwâh / [Uden forfatterangivelse]. [Sharh] / [Uden forfatterangivelse].

[S.I.], 828 H [1425 e.Kr.].

4°, 135 foll. - Nasta'lîq-skrift. - Marginalnoter.

24

Cod.Arab. CXCIII

Sharh Marâh / [Shams al-Dîn Ahmad] Dunqûs.

[S.I.], 1049 H [1639 e.Kr.].

4°, 143 foll. - Nasta'lîq-skrift.

²⁵ Gottlob Lehmann (ca. 1675-1739). - *Cimbria literata II*, side 465. *Gejstligheden i Slesvig og Holsten II.1*, side 24. - Studerede i Wittenberg og 1699 i København; kom 1712 som diakon til Krempe i Holsten og blev senere præst smst.

²⁶ Barthélémy d'Herbelot (1625-1695). - *Nouvelle biographie générale XXIII-XXIV*, s.283. - Fransk orientalist. Professor i syrisk ved Collège de France 1692. Hovedværket er den arabisk-persisk-tyrkiske encyklopædi *Bibliothèque orientale, ou dictionnaire universel contenant tout ce qui fait connaître les peuples de l'Orient*, Paris 1697.

חווין חלי טאטקדאי פירות לנו אתרגע איזוים אלכט אנדיאברכה:

ברוך אָמֵן אֱלֹהִים הַנֹּצֵן רִיחַ טֻוב בְּפִירּוֹת ♦

וְלֹא לְיִינֶר פֶּר מִין אַפְטִיק גִּיט מוּגַהֲלָט חַיִן הַנְּתָה דְּעָרְסָן יָמַעַט אָזֶן

ברוך אָפָה נָא אֱלֹהִים בְּפֹרָא מִינִי בְּשָׁמִים ♦

Nr. 65 Cod.Hebr. XXXII.

25

Cod.Arab. ?

Dîwân amîr al-mu'minîn 'Alî / ['Alî ibn Abî Tâlib].

I E 63: „Poëma Ali Chalifae, vid. Herbelot in Hi. Scriptum est hoc exemplum in palatio imperiali Ispahanensi ab ibn Mirza. Quo libro absoluto sequuntur variis generis collectanea. Liber memorialis huius Ibn Mirza fuisse videtur.“

26

Cod.Arab. XLIX

Dalîl al-khayrât / Abû 'Abd Allâh Muhammad ibn Sulaymân al-Djuzûlî. [Indledning til qasîdat al-Burdah] / [Uden forfatterangivelse]. Asmâ' Allâh al-husnâ / [Uden forfatterangivelse]. [Bønnebog] / [Uden forfatterangivelse].

[S.I.], [s.a.].

8°, 159 foll. - Naskhî-skrift.

27

Cod.Arab. L

Dalîl al-khayrât / Abû 'Abd Allâh Muhammad ibn Sulaymân al-Djuzûlî. [S.I.], [s.a.].

12°, 136 foll. - Maghrebinsk skrift.

28

Cod.Pers. I

Tâdj al-tarâdjim fî tafsîr al-Qur'ân li-l-a'âdjim / Abû al-Muzaffar Tâhir ibn Muhammad al-Isfarâ'inî.

[S.I.], [s.a.].

2°, 352 foll. - Naskhî-skrift.

29

Cod.Pers. ?

I E 63: „Liber persicus recens, non absolutus. Scriptus a. 1183 vel 1769“.

30

Cod.Turc. XI

Tabaqât al-mamâlik wa-daradjât al-masâlik / Mustafâ ibn Djalâl.

[S.I.], [s.a.].

2°, 430 foll. - Naskhî-skrift.

31

Cod. Pers. CIV (?)

Bustân / Sa'dî. Tuhfat al-'irâqîn / Ibrâhîm ibn 'Alî al-Khâqânî.

[S.I.], 994 H [1586 e.Kr.].

2°, 100 foll. - Ta'lîq-skrift.

Proveniens: Albert Elers.²⁷ The Duke of Lauderdale.

32

Cod. Pers. XXXVII

Lazzat al-nisâ' / Diyâ' Nakhshabî. Fasl duwum dar bayân-e kardan [...] / [Uden forfatterangivelse]. [10 kapitler om afrodisiaca] / ['Abd al-Rahmân Nâsir al-Dîn Shîrâzî?]. Ídâh fi asrâr al-nikâh / 'Abd al-Rahmân Nâsir al-Dîn Shîrâzî.

4°, 74 foll. - Ta'lîq-skrift.

Proveniens: Albert Elers.²⁸ The Duke of Lauderdale.

33

Cod.Pers. ?

IE 63: „Aliud poëma persicum, nitide scriptum“.

34

Cod.Pers. ?

IE 63: „De Scherifis seu Muhammedis posteris. Persice. Script. a. 1026
aerae vulg. 1617“.

35

Cod.Pers. CXXII (?)

[Dîwân] / ['Abd al-Rahmân Djâmî].

[S.I.], 91 [= 1091?] H [1680?].

4°, 343 foll. - Ta'lîq-skrift.

36

Cod.Pers. CXII (?)

[Dîwân] / [Shams al-Dîn Muhammad Hâfiz].

[S.I.], 980 H [1573 e.Kr.].

4°, 213 foll. - Ta'lîq-skrift.

²⁷ Albert Elers (=Ehlers, Eilers). - *Ehren cron-Müller*, side 423. - Immatrikuleret 1688 ved Københavns universitet (yderligere oplysninger ikke fundet).

²⁸ se note 27.

37

Cod.Pers.?

I E 63: „Commentarius in legem Persicam. Script. a. 1037 l. 1627“.

38

Cod.Pers.?

I E 63: „Poëma persicum“.

39

Cod.Pers. XCVII (?)

[Antologi af digte] / [Shâhî. Djâmî. Ahlî. Haydar. Muflis. Humâyûn].
8°, 30 foll. : ill.

40

Cod.Pers. CXVII

[Dîwân] / [Âzerî].

[S.l.], 863 H [1459 e.Kr.]

4°, 91 foll.

41

Cod.Turc. X

Tawârikh âl 'Uthmân / [Uden forfatterangivelse].

[S.l.], [s.a.].

4°, 220 foll. - Naskhî-skrift.

42

Cod.mixt. X (?)

[Uden titel] / [Uden forfatterangivelse].

[S.l.], [s.a.].

4°, 58 foll.

I E 63: „Collectio epistolarum Turcicarum, et stili epistolographicci specimina.“

I 1851-katalogen: „Codex [...] char. Diwanico mediocriter exaratus collectionem epistolarum et specimina styli elegantis Arabici, Persici, Turcici sermonis continet“.

43

Cod.Turc. XIV

[Tyrkisk-italiensk ordliste] / Mîkâ'il Temîr.

[Istanbul?], 1559 e.Kr.

2°, 114 foll. - Diwâni-skrift.

I E 63: „Grammatica Turcico-Italiana“.

I 1851-katalogen: „Codex [...] vocabularium Turicum versione Italiana verbis singulis subjecta exhibet; fol. 74-114 varia stili Turcici elegantis et epistolarum specimina continet. Fol. 74 v. a 1559, quo liber compositus est, legitur; ibidem nomen compositoris Mîkâ'il Temîr, qui interpres portae Othmannicae Venetiis fuit, indicatur“.

44

Cod.Turc. ?

I E 63: „Tabulae mathematicae, turcice“.

45

Cod.Arab. VI (?)

[Koran].

[S.I.], [s.a.].

4°, 396 foll. - Tyrkisk naskhî-skrift.

I E 63: „Coranus arabice, mutilus ab initio, in medio, in fine“.

I 1851-katalogen: „Codex [...] char. Neschi satis magno et expedito, recentiore manu, ni fallimur, Turcica, festinantius scriptus, ab initio et fine mutilus“.

46

Cod.mixt. XV (?)

[Bønnebog] / [Uden forfatterangivelse].

8°, 72 foll. - Naskhî-skrift.

I E 63: „Liber Turcicus mutilus ab initio et in fine. Cui additur fragmentum Corani arabice a Cap. 38 v. 30 ad Cap. 39 v. 57“.

I 1851-katalogen: „Codex Arabico-Turcicus in 8vo ab initio mutilus [...] precationes varias [...] cum virtutibus earum continet; sed folia nonnulla in medio codice desunt“.

47

Cod.Arab. ?

I E 63: „Collectanea arabica“.

48

Cod.Turc. ?

I E 63: „Libellus turcicus“.

49

Cod.Arab.?

I E 63: „Varia fragmenta, litteris Mauritanicis scripta“.

50

Cod.Arab. CXC

[Sharh al-Âdjurrûmiyyah] / Khâlid ibn 'Abd Allâh ibn Abî Bakr al-Azharî.

[S.I.] , [s.a.].

4°, 101 foll.

Afskrevet 1752 af Chr. Schnabel²⁹ efter ms. i Paris, ifl., 1851-katalogen.
Har dannet grundlag for Chr. Schnabels udgave, Amsterdam 1755-1756.

51

Cod.Arab. CXXVII

[Del af] Kitâb al-Djumân fî mukhtasar akhbâr al-zamân / Shihâb al-Dîn Ahmad al-Maqarrî al-Fâsî.

[S.I.], 1175 H [1761 e.Kr.].

4°, 118 foll. - Maghrebinsk skrift.

52

Cod.Arab. CXCIV

Bahth al-matâlib wa-hathth al-tâlib / Djabrîl Farhât.

[S.I.], 1720 e.Kr.

8°, 156 foll. - Naskhî-skrift.

53

Cod.Arab. CCLXXXIX

al-Rawd al-'âtir fî nuzhat al-khâtir / Abû 'Abd Allâh 'Umar ibn Muhammad al-Nafzâwî.

[S.I.], 1133 H [1721 e.Kr.].

²⁹ Christian Schnabel, 1728-1760. - DBL¹, bd. 15, side 240. F&F 35, 1996, side 269. - Orientalist og skolelærer. 1745 student, 1748 magister. Studierejse 1749-51 til Frankrig, Tyskland og Holland. Efter hjemkomsten fortsatte han sin lærervirksomhed og blev 1754 rektor i Roskilde. Har, blandt andet på grundlag af dette håndskrift, udgivet *Epistolæ quædam et particula prima Agrumie ejusque commentariorum*, 1755, og *Continuatio Agrumie*, 1756.

4°, 64 foll. - Maghrebinsk skrift.

Eroticon; men i E 63: „Liber de variis rebus philosophicis agens [...].³⁰

54

Cod.Arab. XCI

al-Muqni' fi 'ilm Abî l-Muqrî' / Abû 'Abd Allâh Muhammad ibn Sa'îd al-Sûsî.

[S.l.], s.a.].

2°, 76 foll. - Naskhî-skrift med maghrebinsk præg.

55

Cod.Arab. CCXLV (?)

[Antologi af digte] / [Uden forfatterangivelse].

[S.l.], [s.a.].

4°, 47 foll. - Maghrebinsk skrift.

I E 63: „Poëmata, historiae, sententiae lapidae al. a variis collectae Liber memorialis, e quo in publicis locis coram plebe more suo recitabant. Usu valde detritus est“.

I 1851-katalogen: „Codex [...] char. Africano recentiore atramento pallido male exaratus, anthologiam poeticam continens“.

56

Cod.Arab. CCXLVII (?)

[Antologi af digte] / [Uden forfatterangivelse].

[S.l.], [s.a.].

4°, 114 foll. - Maghrebinsk skrift.

I E 63: „Similis liber, pessime scriptus, a variis auctoribus“.

I 1851-katalogen: „Codex [...] chartae orientalis, char. Africano mediocriter partimque pessime a diversis hominibus scriptus, usu valde tritus, Collectanea continens poëtica ejusdem fere erotici argumenti, cuius sunt duo nuper commemorati“ [= Thott 55/Cod.Arab. CCXLV og Thott 57/Cod.Arab. CCXLVI].

57

Cod.Arab. CCXLVI (?)

[Antologi af digte] / [Uden forfatterangivelse].

[S.l.], [s.a.].

³⁰ „En bog om forskellige filosofiske emner“.

4°, 52 foll. - Maghrebinsk skrift.

I E 63: „Similis liber, male exaratus. Omnes tres [i.e. Thott 55-57] litt. Mauritanicis recentioribus“.

I 1851-katalogen: „Codex [...] char. Africano mediocriter scriptus, Collectanea poëtica continens“.

58

I E 63: „Et Bundt trykte arabiske og persiske Bøger“.

59

I E 63: „Et malabarisk Haandskrift med Tegninger“.

60

Cod.Arab. LVIII (?)

[Dogmatik] / [Uden forfatterangivelse].

[S.I.], [s.a.]. 8°, 58 foll. - Naskhî-skrift.

I E 63: „Breviarium Muhammed. preces et nonnulla Corani capita continens. Nitide exaratus“.

I 1851-katalogen: „Fragmenta tria libri de doctrina traditionali [...] char. Neschi pulchro scripta“.

61

Cod.Pers. ?

I E 63: „Poema persicum, omne qua fieri potuit elegantia scriptum coloribus variis et auro ornatum“.

62

Cod.Turc. ?

I E 63: „Libellus turcicus theologicus“.

63

Cod.Hebr. XXXI (?)

4°, 728 foll.

I E 63: „Machsor, vel breviarium Judaeorum preces, Psalmos, cantiones continens, quae in Synagogis diebus festis recitari solent. Codex insignis, nitide in membrana tenui exaratus [...]“.

I 1851-katalogen: „Codex membranaceus in 4to [...] literis quadratis eleganter scriptus, additis punctis vocalibus.“

64

Cod.Hebr. XXX (?)

Machsor.

4°, 242 foll.

I E 63: „Cantica et preces Judaicae, varii generis, a variis celebr. Rabbinis compositae [...] Scriptus est codex in membrana, non quidem charactere Judaeorum Africano, ut quidam putavere, sed litteris Rabbinicis Hispanorum.“

I 1851-katalogen: „Codex membranaceus in 4to [...] rabbinicis litteris ad quadratam formam proxime accendentibus charactere inter Judaeos Africanos usitato eleganter scriptus, additis punctis vocalibus [...] Continetur in hoc codice Machsor seu collectio precum et canticorum [...].“

65

Cod.Hebr. XXXII

Seder birkat ha-mazor.

[Neustadt ?], 1728 e.Kr.

16°, 20 foll.

66-67

[KB-katalogsignatur?]

I E 63: „Fasciculi duo variorum codicum Sinensium“.

68

Cod.Hebr. XLIII (?)

Sefer ez ha-chajim.

[S.l.], 1749 e.Kr.

2°, 206 foll.

I E 63: „Sepher etz hachajim v. Liber arboris vitae, litteris rabbinicis in charta [...] recens.“

I 1851-katalogen: „Codex chartaceus in folio [...] rabbinicis litteris maximam partem conscriptus est.“

69

Rotul. III

[Fyrsteportrætter]

2°, 48 ill.

Proveniens: Hansen [ej identificeret].

I E 63: „Effigies principum quorundam Arabicorum coloribus variegatis nitide in membrana delineatorum“.

I 1851-katalogen: „Codex in folio continet XLVIII. egregie pictas imperatorum, principum filiorum eorum (Mirza), virorum sanctorum, Chânorum, aliorumque virorum in Hindostania celebrium, ita ut habitus singulorum, ornatus, vestitus accurate distincti sint. Incipit haec collectio ab Akbaro et Gihângiro; singulis imaginibus nomina hominum depictorum adscripta sunt. Textus non invenitur“.

70

Cod.Armen. I

[Paulus-breve]

[S.l.], [s.a.]

2°, 161 foll.

I E 63: „70-71 Libri duo idiomate armenico“.

71

Cod.Armen. III

[Kalender]

[S.l.], [s.a.]

12°, 7 foll.

I E 63: „70-71 Libri duo idiomate armenico“.

72

Cod.Arab. ?

I E 63: „Fasciculus librorum Arabicorum manu exaratorum, quorum nonnulli laceri et mutili“.

73

Cod.Arab. ?

I E 63: „Varia Arabica nitide et partim litteris aureis perscripta, in capsula“.

74

Cod.Hebr.Rotul. 30.

I E 63: „Jødernes Thorah på Pergament med Totaphot.“ - Sidstnævnte stemmer ikke: der er ikke kommentarer til teksten; men da der flere steder er unøjagtigheder i beskrivelserne (nr. 42 og 46), og da der ikke omtales andre torah'er, anses dette håndskrift for identisk med Cod.Hebr.Rotul. 30, jf. også Fr. Ekkards beskrivelse ovenfor.

75

Cod.Turc.?

I E 63: „En türkisk Firman“.

76

Cod.Tamul.[Christ.] 14

I E 63: „Et Bundt Palmeblade med malabarisk Skrift, heriblant Johan Hübners 52 Biblische Historien aus dem neuen Testament in die Tamulische oder Malabarische Sprache übersetzt“.

Der er tilføjet: Appendix, Comprehendit varios fasciculos manuscriptorum, omnium fere exigui vel nullius momenti, ex parte etiam mutilorum et mancorum. Longe maxima pars efficitur prælectionibus academicis calamo exceptis nec non exercitiis stýli scholasticis, alii-sque ejusmodi qvisqvi lis.³¹

En undersøgelse af de Thottske håndskrifters proveniens trænger sig på, men støder på den vanskelighed, at kilderne til det Thottske biblioteks tilblivelseshistorie er få.³² Det vides, at Thott var blandt dem, der købte håndskrifter på auktionen 1732 over Chr. Danneskiold-Samsøes bibliotek;³³ men Hans Gram, Det kgl. Biblioteks daværende bibliote-

³¹ „Indeholder forskellige bundter håndskrifter, næsten alle af begrænset eller ingen interesse, tildels også beskadigede og mangelfulde. Langt størsteparten er nedskrifter af foræsninger, elevers skriveøvelser og andre ubetydeligheder af samme art.“

³² Birkelund 1953 (note 1), side 85. - Ilsøe 1997 (note 1), side 66, noterer, at Thotts arkiv synes gået til grunde, bortset fra en lille samling breve i Det kgl. Biblioteks Håndskriftdeling, og citerer en svensk kilde fra 1758 som belæg for, at Thott handlede gennem kommissionærer i næsten hele Europa.

³³ Fortegnelse over Danneskiold-Samsøes orientalske mss. findes i auktionskataloget: *Bibliotheca Daneschioldiana seu Catalogus Librorum B.M. Illustrissimi Domini Dn. Christiani Comitis de Daneschiold in Samsoe, Baronis in LIndenborg et Hoegholm, Eqv. Avr.S.Reg.Maj.Dan. & Norv. Cubicularii clavigerorum ordine, ac inter rei maritimae curatores primi. Auctio illorum habebitur Havniae a d. X. Januar. seqq. An. MDCCXXXII.* - Side 399, 428-429 og 438-440; disse mss. vil blive behandlet i en kommende oversigt. Beklageligvis er der ikke tilskrevet købernavne i Det kgl. Biblioteks eks.

kar, angives ved samme lejlighed at have købt Th. Petréus' orientalske mss.,³⁴ ligesom den franske ambassadør, Gr. Plelo, „blandt andet erholdt Manuskripter til den nyere europæiske Historie og til den danske Adelshistorie, foruden de fleste orientalske“.³⁵ Det kan derfor ikke være mange håndskrifter, Thott ved denne lejlighed har erhvervet til sin samling, hvis hovedvægt ligger på de nærliggende og mellemøstlige kulturer.

Emnemæssigt fordeler titlerne sig som følger:

Arabiske

- 9 Koraner
- 2 Korankommentarer
- 2 arabiske bønnebøger
- 1 indføring i Islam
- 1 islamisk dogmatik
- 1 hadith-samling
- 1 opbyggeligt skrift på arabisk
- 1 Mosebøgerne på arabisk
- 3 arabisk poesi
- 1 kommentar til poesi
- 3 arabisk grammatik
- 2 kommentarer til arabisk grammatik
- 2 geometriske afhandlinger
- 1 kosmografi
- 1 astronomi
- 1 Marokkos historie
- 1 historie
- 1 maqâmât (højletteret prosa)
- 1 humoristiske fortællinger
- 1 folkefortællinger
- 1 eroticon
- 4 ikke nærmere specificerede tekstsamlinger

³⁴ Hans Gram var også blandt de flittigste købere af orientalske mss. på auktionen efter Fr. Rostgaard 1726. Et eks. af auktionskataloget med tilføjede købernavne og priser befinder sig i Danske Afdeling: *Bibliotheca Rostgardiana, in duas partes divisa, quatuor Prior Impressos Libros* (7123), *Altera Manuscriptos* (1068) *exhibit. Vendenda Hafniæ, Anno 1726, a.d. 7. Januarii & seqq.* 65 orientalske mss. er opregnet side 443-450; af de tilskrevne noter fremgår det, at Gram erhvervede 24, Danneskiold-Samsøe 34 - hvoraf Thott i 1732 købte et antal. - Grams erhvervelser vil blive behandlet i en kommende oversigt.

³⁵ Werlauff 1844 (note 1), side 133, note n.

Persiske

- 8 persisk poesi
- 1 Korankommentar
- 1 Islams historie
- 1 jura
- 1 eroticon
- 1 ikke-identificeret

Tyrkiske

- 2 tyrkisk historie
- 1 islamisk teologi
- 1 bønnebog
- 1 tyrkisk brevstilistik
- 1 tyrkisk-italiensk ordliste
- 1 matematisk tabelværk
- 1 firmân (rejsepas)
- 1 ikke-identificeret

Hebraiske

- 2 breviarier (machsor)
- 1 Thorah
- 1 afhandling om Livets Træ
- 1 bønnebog

Armenske

- 1 Paulusbreve på armensk
- 1 armensk kalender

Indiske

- 1 malabarisk håndskrift med tegninger
- 1 bundt palmeblade med malabarisk skrift (missionslitteratur)

Andre

- 2 kinesiske håndskrifter
- 1 album med moghul-fyrsteportrætter
- 1 bundt trykte arabiske og persiske bøger

Samlingen har sit tyngdepunkt i religion (17 arabiske titler, 2 persiske, 2 tyrkiske; 5 hebraiske; 1 armensk og 1 indisk), med litteratur (8 arabiske, 9 persiske) og sprog (5 arabiske, 2 tyrkiske) i næste række. Na-

turvidenskab (4 arabiske, 1 tyrkisk) og historie (2 arabiske, 2 tyrkiske, 1 persisk) følger. Samlingen afrundes af forskellige mere praktiske dokumenter (1 jura, 1 rejsepas, 1 kalender) og billedværker (1 album med moghul-fyrsteportrætter, 1 malabarisk håndskrift med tegninger), samt lidt diverse litteratur (2 kinesiske håndskrifter, 1 bundt trykte arabiske og persiske bøger, 6 ikke nærmere beskrevne tekster og fragmenter).

Alt i alt et ganske repræsentativt udvalg af den islamiske skriftkultur, suppleret med eksempler på nærmere og fjerne beslægtede kulturers manifestationer.

Register over håndskrifterne fordelt på sprog

<i>A. 41 arabiske håndskrifter</i>		
1	17	53
Cod.Arab. LXXXII	Cod.Arab. ?	Cod.Arab. CCLXXXIX
2	18	54
Cod.Arab. LXXXI	Cod.Arab. ?	Cod.Arab. XCI
3	19	55
Cod.Arab. XLVII	Cod.Arab. CCXXXIV	Cod.Arab. CCXLV (?)
4	20	56
Cod.Arab. LXI	Cod.Arab. CCLXXII (?)	Cod.Arab. CCXLVII (?)
5	21	57
Cod.Arab. LXXV	Cod.Arab. ?	Cod.Arab. CCXLVI (?)
6	22	60
Cod.Arab. IV (?)	Cod.Arab. CXCI	Cod.Arab. LVIII (?)
7	23	72
Cod.Arab. ?	Cod.Arab. CXCII	Cod.Arab. ?
8	24	73
Cod.Arab. ?	Cod.Arab. CXCIII	Cod.Arab. ?
9	2s	
Cod.Arab. ?	Cod.Arab. ?	<i>B. 13 persiske håndskrifter</i>
10	26	28
Cod.Arab. ?	Cod.Arab. XLIX	Cod.Pers. I
11	27	29
Cod.Arab. ?	Cod.Arab. L	Cod.Pers. ?
12	45	31
Cod.Arab. ?	Cod.Arab. VI (?)	Cod. Pers. CIV (?)
13	47	32
Cod.Arab. ?	Cod.Arab. ?	Cod. Pers. XXXVII
14	49 Cod.Arab. ?	33
Cod.Arab. LXXI	Cod.Arab. CXC	Cod.Pers. ?
15	50	34
Cod.Arab. CLXII	Cod.Arab. CXXVII	Cod.Pers. ?
16	51	35
Cod.Arab. XCVI	Cod.Arab. CXXII (?)	Cod.Pers. CXXII (?)
	Cod.Arab. CXCIV	

36	46	<i>E. 2 armenske håndskrifter</i>
Cod.Pers. CXII (?)	Cod.mixt. XV (?)	70
37	48	Cod.Armen. I
Cod.Pers.?	Cod.Turc. ?	71
38	62	Cod.Armen. III
Cod.Pers.?	Cod.Turc. ?	
39	75	<i>E. 2 indiske håndskrifter</i>
Cod.Pers. XCVII (?)	Cod.Turc. ?	59
40		„Et malabarisk Haandskrift med Tegninger“.
Cod.Pers. CXVII		
61	63	76
Cod.Pers. ?	Cod.Hebr. XXXI (?)	Cod.Tamul.[Christ.] 14
	64	
<i>C. 9 tyrkiske håndskrifter</i>	Cod.Hebr. XXX (?)	<i>G. 4 andre håndskrifter og trykte bøger</i>
30	65	58
Cod.Turc. XI	Cod.Hebr. XXXII	
41	66-67	„Et Bundt trykte arabiske og persiske Bøger“
Cod.Turc. X	KB-katalogsignatur? (kinesisk)	66-67
42	68	[Kinesisk]
Cod.mixt. X (?)	Cod.Hebr. XLIII (?)	69
43	74	Rotul. III (?)
Cod.Turc. XIV	Cod.Hebr.Rotul. 30	[Album med fyrstepor- trætter]
44		
Cod.Turc. ?		

SUMMARY

STIG T. RASMUSSEN: *Otto Thott's Oriental Manuscripts Identified on the basis of The Royal Library archive E63*

On his death in 1785, statesman and book collector Otto Thott left an unusually large library, which also contained a collection of Oriental manuscripts. These were transferred to The Royal Library on September 28, 1786, according to a list of 76 numbers with an attestation of receipt by the then librarian, J. Erichsen. The list is in The Royal Library archive under no. E 63: *Donationis Thottianae Pars prior complectens Libros manu exaratos. Bibliotheca[e] Thottianae codicum manuscriptorum Arabic. Persic. Turcicarum et Sinensium.*

In the article, efforts are made to identify these Arabic, Hebrew, Persian, Turkish and other Oriental manuscripts by comparing the list with later descriptions and cataloguing, primarily the large collected manuscript catalogue 1846-1857: *Codices Orientales Bibliothecae Regiae Hafniensis jussu et auspiciis Regiis enumerati et descripti. Hafniae 1846-1857. 3 vol. Vol. I, 1846*, describes the Indian mss. Vol II, 1851, describes the Hebraic and Arabic mss. Vol III, 1857, the Persian, Turkish and other mss.

36 mss could be identified with certainty, 18 in all probability, while 22 could not be identified on this basis, but must await further studies of the provenance of the collections.